

GHID PRIVIND MEDIEREA ÎN MATERIE PENALĂ PENTRU POLIȚIA JUDICIARĂ

Notă: Documentarul a fost elaborat pentru informarea poliției judiciare în vederea aplicării art. 6 din Legea nr. 370/2009 de modificare a Legii nr. 192/2006 privind medierea și exercitarea profesiei de mediator. A fost actualizat după aprobarea Legii nr. 202/2010 privind unele măsuri de accelerare a soluționării proceselor (mica reformă în justiție), intrată în vigoare la 26.11.2010.

1. Introducere

În scopul restabilirii echilibrului și ordinii sociale perturbate de un conflict între două sau mai multe persoane fizice sau juridice, inclusiv statul, s-au născut de-a lungul timpului mai multe moduri alternative de soluționare a litigiilor (ADR în engl.) față de apelarea la un organ judiciar sau o instanță de judecată. Între acestea se numără din anul 2006 și medierea, alături de negociere, arbitraj, conciliere, recurs administrativ, tranzacție.

Medierea reprezintă o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților.

Această modalitate are șanse mai mari să stingă conflictul, pe baza intereselor și nevoilor părților, pentru că soluția este negociată și stabilită de părți, ea include avantaje pentru ambele, asigură astfel motive puține de contestare a soluției sau de reluare a conflictului, iar pe deasupra, folosirea sistematică a medierii la conflictele de mai mică amploare poate contribui la construirea unui climat social mai puțin tensionat prin păstrarea/ relansarea relațiilor de colaborare între părțile între care a intervenit conflictul.

Rezolvarea clasică a conflictului, prin aducerea litigiului în fața instanței de judecată și promovarea conceptului de pierdere-câștig/de învingător-înving, nu constituie întotdeauna cel mai adecvat răspuns, de natură să ofere un remediu pentru interesele și nevoile părților ajunse în stare de conflict.

Medierea pune accent pe interesele părților, nu pe aspectele juridice ale conflictului.

Medierea a fost introdusă în România, la nivel instituțional, prin Legea nr. 192/2006^[1], dar prevederi cu privire la mediere se regăseau în legislația noastră și anterior acestei legi în unele reglementări speciale, iar la 8 iunie 2008 a fost publicat primul **Tablou al mediatorilor** în Monitorul Oficial al României.

După succesul raportat în țările occidentale în peste 50 de ani de utilizare, medierea a pătruns și în România fiind promovată mai întâi în parteneriat cu ambasada SUA într-un parteneriat cu Centru de mediere Craiova, având soluționate deja peste 1000 de cazuri, apoi s-a dezvoltat și în majoritatea județelor, în prezent existând peste 1300 mediatori autorizați de **Consiliul de mediere**, autoritatea de reglementare și control.

Medierea, ca modalitate alternativă de soluționare a conflictelor, constituie una dintre temele importante și o prioritate în cadrul **Planului de acțiune pentru implementarea Strategiei de reformă a sistemului judiciar**. În acest context, adoptarea **Legii 192/2006** constituie una dintre etapele procesului de reducere a volumului de activitate a instanțelor și în consecință de degrevare a acestora de numeroase cauze minore, urmărind să asigure o soluționare satisfăcătoare a intereselor părților implicate în conflict, dar și creșterea calității actului de justiție, prin concentrarea asupra dosarelor complexe.

Ministerul Justiției promovează medierea ca pe o procedură capabilă să îmbunătățească actul de justiție din punct de vedere calitativ, prin degrevarea instanțelor de anumite categorii de litigii, fiind o prioritate în cadrul **Planului de acțiune pentru implementarea Strategiei de reformă a sistemului judiciar**. În ianuarie 2010 medierea a fost înscrisă în programul de guvernare ca o soluție pentru

reforma sistemului judiciar iar în prezent i s-a consacrat un capitol aparte în Strategia Ministerului Justiției.

Caracterul de utilitate publică al instituției medierii și implicit al grupărilor profesionale care practică medierea, este subliniat de Legea nr. 192/2006 art. 4. Acest caracter de utilitate publică se explică prin potențialul enorm al procedurii de mediere ca alternativă la soluționarea conflictelor pe cale judiciară. De aceea, legiuitorul a creat un sistem complex de avantaje pentru cei care optează pentru parcurgerea procedurii în cauză. De exemplu, art. 6 din Legea nr.192/2006 stipulează că “organele judiciare și arbitrale, precum și alte autorități cu atribuții jurisdicționale vor informa părțile asupra posibilității și avantajelor folosirii procedurii medierii și le pot îndruma să recurgă la aceasta pentru soluționarea conflictelor dintre ele”, iar art. 63 dispune: “în cazul în care conflictul a fost soluționat pe calea medierii, instanța va pronunța, la cererea părților, o hotărâre potrivit dispozițiilor art.271 C.pr.civ. Odată cu pronunțarea hotărârii, instanța va dispune, la cererea părții interesate, **restituirea taxei judiciare de timbru plătită** pentru investirea acesteia”.

Obiectul medierii poate fi constituit de: relații de familie, raporturi comerciale, locative, de muncă, de vecinătate, de coproprietate, succesiuni, executarea contractelor, protecția consumatorilor; săvârșirea unor infracțiuni, pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Nu pot face obiectul medierii: litigiile de muncă, cu excepția celor care fac parte din categoria conflictelor de drepturi de care părțile pot dispune din cadrul conflictelor de muncă, drepturile strict personale, (cum ar fi cele privind statutul persoanei), orice alte drepturi de care părțile, nu pot dispune prin convenție sau orice alt mod admis de lege.

Mediatorii sunt persoane independente de părți și au obligația să-și exercite profesia cu respectarea următoarelor obligații: să păstreze confidențialitatea informațiilor primite de la părțile angajate în mediere; să păstreze neutralitatea față de părți și obiectul conflictului (să nu aibe interes) și să exercite calitatea de mediator cu imparțialitate (nepartinitor); să asigure respectarea libertății, demnității și vieții private a părților.

Mai trebuie menționat faptul că medierea este o **procedură voluntară** pentru rezolvarea disputelor, cu liberul consimțământ al părților, acestea având dreptul de a fi informate cu privire la mediere pentru a lua deciziile în cunoștință de cauză, fiind în același timp libere să decidă dacă participă la mediere și dacă acceptă acordul rezultat, au dreptul de a alege și a accepta mediatorul. În cadrul medierii are loc un proces de negociere, cu diferența că părțile sunt ajutate de mediator pentru ca nu mai au capacitatea sau nu sunt în situația de mai negocia singure.

La mediere participă mediatorul, părțile și eventual alte persoane în funcție de nevoile părților și acceptate de acestea (avocați, rude, consultanți), cu scopul de a construi încrederea între părți și de a asigura eficiența medierii.

Alt avantaj al medierii este acela că nu se desfășoară în cadru public ca procedura juduciară și astfel se asigură confidențialitatea în forma stabilită de comun accord cu părțile, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. De regulă, confidențialitatea este păstrată și de către părți (cu excepția cazului în care acestea convin altfel) și ceilalti participanți.

În exercitarea atribuțiilor sale, **mediatorul nu are putere de decizie** în privința conținutului înțelegerii la care vor ajunge părțile, dar le poate îndruma să verifice legalitatea acesteia potrivit art. 59, la notar sau instanța de judecată.^[2] La notar acordul poate fi autentificat, iar instanța dă o hotărâre de expedient cu titlu executoriu.

2. Dispoziții speciale în legea medierii

Medierea ca modalitate alternativă de soluționare a conflictelor a avut în vedere ca obiect de la primele forme de manifestare și **conflictele de natură penală** între persoane.

În legea română medierea în materie penală a fost tratată în **Capitolul VI Dispoziții speciale privind medierea unor conflicte, secțiunea a 2-a, în articolele 67-70.**

Dispozițiile acestei legi se aplică în mod corespunzător și în cauzele penale care privesc infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală. De menționat, că spre deosebire de alte țări, în România nici persoana vătămată și nici făptuitorul nu pot fi constrânși să accepte procedura medierii, nici măcar ca procedură prealabilă.

Din acest motiv, s-au făcut modificări ale **art. 6 din legea nr. 192/2006** privind medierea și exercitarea profesiei de mediator prin **Legea nr. 370/2009[3]** astfel că: **“Organele judiciare și arbitrale, precum și alte autorități cu atribuții jurisdicționale informează părțile asupra posibilității și a avantajelor folosirii procedurii medierii și le îndrumă să recurgă la această cale pentru soluționarea conflictelor dintre ele.”**

Spre deosebire de cauzele civile, legea medierii și cea penală prevede măsura asigurării dreptului fiecărei părți la **asistență juridică** și, dacă este cazul, la **serviciile unui interpret**. De aceea, mediatorii trebuie să arate în procesul-verbal întocmit potrivit legii, prin care se încheie procedura medierii, dacă părțile au beneficiat de asistența unui avocat și de serviciile unui interpret ori, după caz, trebuie să menționeze faptul că au renunțat expres la acestea. Deasemenea, în cazul minorilor trebuie asigurate, în mod corespunzător, garanțiile prevăzute de lege pentru desfășurarea procesului penal, și în cadrul procedurii de mediere.

În funcție de **momentul apelării la medierii**, distingem **3 situații**:

a) în cazul în care procedura de mediere se desfășoară înaintea începerii procesului penal și aceasta se încheie prin împăcarea părților, persoana vătămată nu mai poate sesiza, pentru aceeași faptă, organul de urmărire penală sau, după caz, instanța de judecată.

b) în cazul în care procedura de mediere a fost declanșată în termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile, acest termen se suspendă pe durata desfășurării medierii. Dacă părțile aflate în conflict nu s-au împăcat, persoana vătămată poate introduce plângerea prealabilă în același termen, care își va relua cursul de la data întocmirii procesului-verbal de închidere a procedurii de mediere, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare.

c) în cazul în care medierea se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se suspendă, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere. Suspendarea durează până când procedura medierii se încheie prin oricare dintre modurile prevăzute de legea medierii, dar nu mai mult de 3 luni de la data semnării contractului de mediere.

Procesul penal se reia din oficiu, imediat după primirea copiei după procesul-verbal de închidere a procedurii de mediere, pe care mediatorul are obligația să-l comunice organului judiciar, prin care se constată că părțile nu s-au împăcat, sau, dacă acesta nu se comunică de către mediator, la expirarea termenului de 3 luni.

3. Plângerea prealabilă ca mod special de sesizare a organelor de urmărire penală

Potrivit art. 279 alin. (1), punerea în mișcare a acțiunii penale se face numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate pentru infracțiunile pe care legea le prevede în acest sens. În aceste situații prevăzute de lege declanșarea procesului penal a fost lăsată de legiuitor la inițiativa persoanei vătămate, ceea ce reprezintă o excepție de la principiul oficialității procesului penal.

Plângerea prealabilă este tratată ca o dublă manifestare de voință a persoanei vătămate și anume, în primul rând ca o înștiințare a organelor judiciare și în al doilea rând ca o expresia de voință ca infracțiunea să fie urmărită.

Spre deosebire de celelalte instituții ce țin de desfășurarea procesului penal, instituția plângerii prealabile are în reglementarea procesual-penală (art. 131-132 C. pen.), o natura juridică mixtă, fiind o **cauză de pedepsibilitate și procedibilitate**.

Plângerea penală este o cauza de pedepsibilitate întrucât aplicarea sancțiunii prevăzută de legea penală este condiționată de existența acesteia.

Lipsa plângerii prealabile sau neintroducerea acesteia cu respectarea condițiilor prevăzute de lege conduce la înlăturarea răspunderii penale.

Codul penal actual prevede că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate în cazul următoarelor **infrațiuni: lovirea sau alte violențe – art. 180; vătămarea corporală – art. 181; vătămarea corporală din culpă – art. 181 alin. (1) și (3); violarea de domiciliu – art. 192 alin (1); violarea secretului corespondenței – art. 195; divulgarea secretului profesional – art. 196; violul – art. 197 alin. (1); furtul pedepsit la plângerea prealabilă – art. 210; abuzul de încredere – art. 213; gestiunea frauduloasă – art. 214; distrugerea – art. 217 alin. (1); abandonul de familie – art. 305; nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorilor – art. 307; tulburarea folosinței locuinței – art. 320. Prin legea nr. 202/2010 a fost extinsă și la faptele prevăzute de art. 184 alin.(2) și (4).**

Sunt și situații când în unele **legi cu dispoziții penale**, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate: de exemplu art. 27 alin (2) și (4) din Legea nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat.

Pentru toate aceste infracțiuni plângerea prealabilă constituie o condiție de pedepsibilitate.

Sub aspect procesual-penal, sesizarea directă a instanței de judecată prin plângerea prealabilă a persoanei vătămate nu mai poate avea loc, ca urmare a abrogării art. 279 alin. (2) litera “a” prin Legea nr. 356/2006, doar începerea urmăririi penale și punerea în mișcare a acțiunii penale fiind condiționate de plângerea prealabilă. În aceasta situație, plângerea prealabilă constituie și o **condiție de procedibilitate**. De fapt, desfășurarea procesului penal poate fi influențată de atitudinea persoanei vătămate nu numai în ceea ce privește declanșarea, dar și continuarea acestuia, deoarece partea vătămată poate să-și retragă plângerea prealabilă și chiar să se împace cu inculpatul, de exemplu, **ca urmare a apelării la mediere**.

4. Titularii plângerii prealabile

Sfera titularilor plângerii prealabile este amplu reglementată de Codul de procedura penală. Din punctul de vedere al medierii este important să știm pe acești titulari întrucât numai (tot) aceștia pot retrage plângerea prealabilă după mediere, indiferent dacă la această procedură au participat ei sau reprezentanții lor și au ajuns la un acord de mediere.

Aceste reglementări fac ca dreptul de a introduce plângerea să aibă un caracter personal determinat, exclusiv, indivizibil și netransmisibil, raportat la caracterul infracțiunilor pentru care Codul penal prevede că este necesară o astfel de plângere.

Titularul plângerii penale este numai persoana vătămată rezultă și din dispozițiile **art. 131 C. pen.**, potrivit căruia în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile de către persoana vătămată, lipsa acestei plângeri înlătură răspunderea penală.

Conform art. 131 alin. (3) C. pen., fapta care a adus o vătămare mai multor persoane va atrage răspunderea penală chiar dacă plângerea prealabilă s-a făcut sau se menține numai de către una dintre ele. Potrivit alin. (4), fapta atrage răspunderea penală a tuturor participanților la săvârșirea unei infracțiuni chiar dacă plângerea prealabilă s-a făcut sau se menține numai cu privire la unul dintre ei.

Legea prevede **posibilitatea introducerii plângerii prelabile și de către alte persoane**. Pot fi titulari ai plângerii prelabile și copilul major pentru părintele său și un soț pentru celălalt soț.

Potrivit art. 284 alin. (2), dacă persoana vătămată este un minor sau un incapabil, plângerea prelabilă va fi introdusă de **persoana îndreptățită a reclama**.

Dispozițiile art. 132 alin. (3) prevăd că **reprezentantul legal al persoanei lipsite de capacitate de exercițiu** poate introduce plângere și totodată se poate împăca cu inculpatul.

Plângerea prelabilă poate fi formulată și de **reprezentantul legal al persoanei vătămate** care potrivit legii pot fi, părinții, tutorele, curatorul, **sau prin mandatar**. Mandatul trebuie să fie unul cu caracter special iar procura va fi atașată la dosar. În cazul în care persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, în conformitate cu prevederile art. 131 alin. (5) C. pen., acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

Plângerea prelabilă poate fi formulată **și de o persoană juridică** ce a suferit o vătămare printr-o infracțiune pentru care legea condiționează punerea în mișcare a acțiunii penale de o astfel de plângere.

În situația în care plângerea prelabilă a fost formulată de o persoană fără calitate, persoana vătămată și-o va putea însuși printr-o declarație dacă organelor de cercetare penală sau după caz în fața instanței de judecată în termen de două luni din ziua în care persoana vătămată a știut cine este făptuitorul (art. 284 alin. (1)).

Întrucât infracțiunile supuse plângerii prelabile sunt date în **competența judecătorei** rezultă că **plângerea prelabilă se introduce la procurorul sau la organele de cercetare ale poliției judiciare**, ambele după competența teritorială.

5. Procedura în cazul solicitării medierii sau acceptării acesteia la îndrumarea organelor poliției judiciare/procurorului

Organele judiciare trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte procedurale:

- plângerea prelabilă se adresează organelor de urmărire penală – procurorul, polițistul judiciar sau organele de cercetare speciale – de către persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală prin infracțiune, personal sau prin mandatar special ori reprezentantul legal al persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu, în **termen de 2 luni** de când persoana vătămată (sau persoana îndreptățită a reclama în cazul minorului sau incapabilului) a știut cine este făptuitorul, potrivit art. 284 alin. (1);

- potrivit art. 69 al. 2 din Lg. 192/2006 dacă procedura de mediere a fost declanșată în termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prelabile, acest **termen se suspendă pe durata desfășurării medierii**. Dacă părți aflate în conflict nu s-au împăcat, persoana vătămată poate introduce plângerea în același termen, care își va relua cursul de la data întocmirii PV de închidere a procedurii de mediere, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare;

- dacă procedura medierii se deschide **după începerea urmăririi penale** (procesului penal), urmărirea penală (UP) se suspendă până când procedura medierii se încheie prin oricare dintre modurile prevăzute de lege, dar nu mai mult de 3 luni de la data semnării contractului de mediere (se va depune copie după acesta odată cu cererea de suspendare a UP / judecării);

- **potrivit art. 60 al. (1) în orice faza a procedurii de mediere, oricare dintre părțile aflate în conflict are dreptul de a denunța contractul de mediere**, încunoștințând, în scris, cealaltă parte și mediatorul. (2) Mediatorul ia act de denunțarea unilaterală a contractului de mediere și, în cel mult 48 de ore de la data primirii încunoștințării, întocmește un proces-verbal de închidere a procedurii de mediere. Aici menționăm faptul că partea care a denunțat contractul și mediatorul

trebuie să înștiințeze organele UP asupra închiderii procedurii de mediere, urmând ca aceștia să dispună reluarea UP;

- procesul penal se reia din oficiu, imediat după primirea procesului-verbal prin care se constată ca părțile nu s-au împăcat, sau, dacă acesta nu se comunică, la expirarea termenului de 3 luni acordat de lege pentru soluționarea prin mediere;

- trebuie să se țină cont de alineatele introduse prin **art. 70** prin **legea 370/2009**:

„(5) Pentru soluționarea cauzelor penale în baza acordului încheiat ca rezultat al medierii, **părțile sunt obligate să depună la organul judiciar forma autentică a acordului sau să se prezinte în fața organului judiciar pentru a se lua act de voința acestora.** (6) Dispozițiile art. 61 alin. (2) se aplica în mod corespunzător în cazul în care medierea este recomandată de către organele judiciare. (N.a.: Art. 61 (2) La închiderea procedurii de mediere, **mediatorul este obligat, în toate cazurile, să informeze în scris instanța de judecată** dacă părțile au ajuns sau nu la o înțelegere în urma procesului de mediere).”

- organul judiciar va refuza sesizarea cu o nouă plângere pentru aceeași faptă, iar dacă partea vătămată insistă să o depună, se va înscrie rezoluția de respingere în baza prevederii exprese a art. 69 alin.1 din legea 192/2006; dacă totuși a fost începută urmărirea penală, aceasta va înceta în baza art. 10 lit.h) din C.Pr.pen. prin ordonanța procurorului;

- referitor la păstrarea confidențialității de către procuror/ organul de cercetare penală la care s-a depus acordul de mediere, este suficient să spunem că la fel cu mediatorul și aceste organe sunt obligate să păstreze confidențialitatea, urmărirea penală nefiind publică precum ședințele de judecată, iar din acord vor prelua partea esențială a înțelegerii pentru motivarea măsurilor procesuale, fără acestea neputându-se dispune de ex. încetarea urmăririi penale;

- dacă de la data depunerii plângerii prealabile, până la începerea urmăririi penale, pe timpul actelor premergătoare, extraprocesuale, părțile doresc să apeleze la mediere, considerăm că procurorul, la propunerea organului de cercetare penală (prin referat) sau din oficiu, dispune neînceperea urmăririi penale (NUP) prin rezoluție motivată. Dispoziția procurorului este un act extraprocesual și trebuie să îndeplinească condițiile de legalitate, iar copii după rezoluție se comunică persoanei care a făcut plângerea și după caz, celei față de care s-au efectuat acte premergătoare, iar dosarul rămâne la organul de cercetare penală;

- **începerea UP** este dispusă potrivit art. 228 C.pr.pen. de organul de cercetare penală (supusă confirmării motivate a procurorului care exercită supravegherea activității de cercetare penală în termen de cel mult 48 de ore de la data începerii UP) sau de către procuror personal, prin rezoluție, iar UP se poate efectua cu sau fără punerea în mișcare a acțiunii penale. **Suspendarea UP poate interveni** pe motiv de boală conform art. 239 C.pr.pen. **sau în cazul derulării procedurii de mediere.** Primind cererea de suspendare și copia după contractul de mediere, organul de cercetare penală propune SUP printr-un referat înaintat cu dosarul procurorului, care dispune suspendarea prin ordonanță.

- după comunicarea ordonanței de suspendare a UP invinuitului /inculpatului și persoanei vătămate, dosarul se restituie organului de cercetare penală. Pe timpul suspendării acesta continuă să efectueze actele a căror îndeplinire nu este împiedicată de situația invinuitului/inculpatului sau prezența celor două părți la mediere. Organul de cercetare penală este obligat să se intereseze periodic pe parcursul celor 3 luni de suspendare dacă mai subzistă cauza care a determinat suspendarea UP- medierea;

- dacă medierea nu s-a încheiat cu succes constând în consemnarea în acordul de mediere a obligației părții vătămate de a retrage plângerea prealabilă într-un termen cât mai scurt, sau consemnarea împăcării părților, părțile și mediatorul trebuie să înștiințeze organul judiciar. Același lucru se întâmplă dacă medierea s-a soldat numai cu înțelegerea asupra laturii civile, nu și a laturii

penale. Organul de cercetare penală reactivează cursul UP prin referatul de reluare a UP înaintat procurorului care dispune reluarea UP prin ordonanță conform art. 271 C.pr.pen.;

- dacă părțile s-au înțeles numai asupra laturii penale și se retrage plângerea prealabilă, organul de cercetare penală propune prin referat încetarea UP conform art. 243 C.pr.pen., iar procurorul se pronunță prin ordonanță dacă era pusă în mișcare acțiunea penală sau prin rezoluție motivată în cazul în care nu s-a pus în mișcare acțiunea penală. La fel se procedează dacă plângerea prealabilă viza numai răspunderea penală și s-a apelat la mediere, finalizată cu retragerea plângerii. Asupra laturii civile partea vătămată care s-a constituit în parte civilă, se poate adresa instanței civile în termen de 30 de zile. Potrivit art. 246, copie după rezoluția sau ordonanța procurorului se comunică persoanei care a făcut sesizarea, invinuitului sau inculpatului și după caz, altor persoane interesate;

- în plus, potrivit art. 245 prin ordonanța de încetare a UP se dispune totodată asupra revocării măsurilor asigurătorii luate în vederea executării pedepsei amenzii, confiscării lucrurilor care potrivit art. 118 C. pen. sunt supuse confiscării speciale și restituirii celorlalte, măsurilor asigurătorii privind reparațiile civile și restabilirii situației anterioare săvârșirii infracțiunii (conform înțelegerii la care s-a ajuns la mediere), cheltuielilor judiciare, restituirii eventualei cauțiuni, măsurilor de siguranță, după caz,

- atunci când cazul de încetare a UP privește un invinuit sau inculpat arestat, procurorul se va pronunța asupra încetării UP în aceeași zi în care a primit referatul cu propunerea de la organul de cercetare penală. Dacă procurorul a dispus încetarea UP, trebuie să ceară de îndată instanței revocarea măsurii arestării preventive, iar aceasta, în termen de 24 de ore de la primirea dosarului cu propunerea de încetare a UP, dispune prin încheiere, revocarea măsurii și punerea de îndată în libertate a invinuitului sau inculpatului, restituie dosarul procurorului, în 24 de ore, împreună cu o copie a încheierii. Instanța înștiințează prin adresa administrația locului de deținere, cu dispoziția de a-l pune de îndată în libertate pe invinuit sau inculpat;

- suspendarea produce efecte asupra întregii cauze, atunci când învinuitul sau inculpatul este urmărit pentru săvârșirea mai multor infracțiuni.^[4] Este posibil, ca într-o cauză să fie cercetați mai mulți învinuiți sau inculpați pentru fapte conexe. În aceste situații, suspendarea operează numai față de cel care a depus împreună cu reclamantul contractul de mediere, organul de urmărire penală, trebuind să dispună disjungerea cauzei.

În cazurile de indivizibilitate prevăzute de articolul 33 lit. b și c C.pr.pen. (când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite prin același act, cât și în cazul infracțiunii continuate, sau în orice alte cazuri când două sau mai multe acte materiale, alcătuiesc o singură infracțiune) disjungerea nefiind posibilă, dacă se cere medierea, se suspendă întreaga cauză, aplicându-se analogic dispozițiile articolului 303 alin. 2 C.pr.pen.^[5]

În practica judiciară, s-a apreciat că și în cazurile de indivizibilitate prevăzute la articolul 33 lit. b și c, deci când disjungerea nu este posibilă, dacă procurorul a dispus suspendarea urmăririi penale față de un învinuit (inclusiv pentru mediere) și trimiterea în judecată față de altul, instanța de judecată nu poate suspenda judecata.

6. Medierea în noul Cod de procedură penală

Noul Cod de procedură penală 2010 a introdus următoarele referințe la mediere:

„Art.16. Cazuri care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale (1) Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă: **f)** a fost retrasă plângerea prealabilă în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, *ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii;*”

„Art.16[^]1. Tranzacția, medierea și recunoașterea pretențiilor civile

(1) În cursul procesului penal, cu privire la pretențiile civile, inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot încheia o tranzacție **sau un acord de mediere, potrivit legii.**”

„Art.79. Drepturile persoanei vătămate

În cadrul procesului penal, **persoana vătămată are următoarele drepturi:**

a) dreptul de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege;”

„Art. 81. Drepturile inculpatului

În cursul procesului penal, **inculpatul are următoarele drepturi:**

b) dreptul de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege;”

“Art.109. Modul de ascultare a persoanei vătămate

(2) Persoanei vătămate i se aduc apoi la cunoștință: b) ...repetare art.79 lit.a).”

Proiectul noului Cod de procedura penală introduce o **procedura specială nouă**, reglementată de **art. 468** ce prevede că, în cursul urmăririi penale, după punerea în mișcare a acțiunii penale, inculpatul și procurorul pot încheia un **acord de recunoaștere a vinovăției**. Acordul are ca obiect recunoașterea faptei și a încadrării juridice pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală și privește cuantumul pedepsei, precum și forma de executare a acesteia.

În condițiile în care acordul, inițiat de către procuror sau inculpat, a fost avizat de procurorul ierarhic superior, potrivit art. 471 procurorul informează partea civilă (vătămată) despre încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției și o îndrumă să se adreseze instanței civile pentru valorificarea pretențiilor civile. **Aceste pretenții pot fi valorificate prin mediere.**

Partea specială, **Titlul IV Proceduri Speciale, Cap. I Acordul de recunoaștere a vinovăției.**

„Art. 480. Soluționarea acțiunii civile (1) În cazul în care între părți s-a încheiat tranzacție **sau acord de mediere** cu privire la acțiunea civilă, instanța ia act de aceasta prin sentință”.

LEGEA NR. 202/2010 PRIVIND UNELE MĂSURI DE ACCELERARE A SOLUȚIONĂRII PROCESELOR (MICA REFORMĂ ÎN JUSTIȚIE) [6] PREVEDE:

Art. VIII. – Codul de procedură penală aprobat în 1997 m.c. se modifică și se completează după cum urmează:

1. Art.10 alin.1 litera h) se modifică și va avea următorul cuprins: **„h) a fost retrasă plângerea prealabilă ori părțile s-au împăcat ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii**, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea plângerii sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.”

2. După art. 16 se introduce un **articol nou, art.16¹**, cu următorul cuprins: **“Tranzacția, medierea și recunoașterea pretențiilor civile**

Art. 16¹ – (1) În cursul procesului penal, cu privire la pretențiile civile, inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot încheia o tranzacție sau un acord de **mediere**, potrivit legii.

Art. IX.- Codul penal se modifică și se completează după cum urmează: La articolul **184** după alineatul (6) se introduce un nou alineat, alin.(7) cu următorul cuprins: **(7) Pentru faptele prevăzute în alin.(2) și (4), împăcarea părților înlătură răspunderea penală.”** (vătămare corporală gravă, *ucidere din culpă*). Deci se poate aplica **medierea**.

CONCLUZII

1. La infracțiunile sesizabile prin plângere prealabilă, potrivit **art. 6 din legea nr. 192/2006** privind medierea și exercitarea profesiei de mediator modificat prin **Legea nr. 370/2009, organelor judiciare** le revine obligația să **informeze părțile** asupra posibilității și a avantajelor folosirii procedurii medierii și să le **îndrume** să recurgă la această cale pentru soluționarea conflictelor dintre ele. Cu atât mai mult trebuie să procedeze la suspendarea urmăririi penale pentru 3 luni când părțile însele solicită aceasta.

2. De asemenea, părțile pot apela la mediere în toate cazurile de infracțiuni, pentru soluționarea laturii civile din dosarul penal.

3. La medierea conflictelor penale sesizabile la plângerea prealabilă, sunt valabile obligațiile de informare de către organele judiciare a dreptului la apărare al învinuitului/inculpatului și măsurile apărare speciale de protecție sau restrictive, precum și reprezentarea, ca și în legislația procesual penală aferentă.

4. Odată cu introducerea procedurii acordului de recunoaștere a vinovăției, există un câmp larg de mediere asupra laturii civile a procesului penal, după ce făptuitorul (suspectul) este are posibilitatea să-și negocieze cuantumul și modul de executare al pedepsei cu procurorul.

5. Soluționarea pe cale amiabilă, nejudiciară, a conflictelor în materie penală, prin mediere, prezintă avantaje pentru toate părțile, astfel:

a) pentru organele de urmărire penală și instanțe: degrevarea instanțelor și **organelor de urmărire penală prin reducerea numărului de cauze instrumentate și judecate, reducerea volumului de lucru, numărului cauzelor minore, termenelor și a cheltuielilor judiciare suportate de la buget, insuficient asigurate, existând astfel posibilitatea creșterii calității actului de justiție prin concentrarea pe dosarele complexe, reducerea cazurilor de plângere împotriva actelor organelor de urmărire penală, a cazurilor de apel și recurs**, prevenirea unor conflicte viitoare care să ajungă din nou pe rolul instanței datorită nerezolvării conflictului de la rădăcina sa;

b) pentru părțile aflate în conflict: rezolvarea mai rapidă a conflictelor, disputei, prin evitarea proceselor lungi, reducerea costurilor (posibilă fără avocați), reducerea efectelor negative asupra persoanei, flexibilitatea procedurii de mediere față de procedura de judecată, oferă șanse mai mari să se ajungă la o înțelegere, și încă mai trainică, implicarea voluntară, activă și nemijlocită a părților în procesul de mediere, ele deținând controlul asupra rezultatului la care se ajunge, fiind soluția lor, reciproc aleasă; permite găsirea unei soluții creative de rezolvare a conflictului prin care nimeni nu pierde, toate părțile câștigă; relansarea/păstrarea fără tensiuni și întărirea bunelor relații între părți; păstrarea deplinei confidențialități asupra desfășurării și rezultatelor; formă elegantă de desfășurare: evitarea expunerii în public prin asigurarea unui cadru privat de discuții, părțile vorbesc liber, nelimitate de procedură/ judecător; reducerea ostilității și a climatului conflictual, prevenirea altor conflicte; îmbunătățirea comunicării între membrii familiei și între părți.

Precizăm pe lângă acestea, existența **Recomandării nr. R. 19 (99) a Comitetului de Miniștri către Statele Membre cu privire la mediere în chestiuni penale, adoptată la 15.09.1999**, măsurile de reformă a sistemului judiciar din **Programul de guvernare 2010-2012 cap. 4 punctul 7 și art. 6 din Legea nr. 370/2009**, suficiente pentru încurajarea medierii în România și îndeplinirea obligației de informare despre mediere și îndrumarea către mediatori de către organele poliției judiciare.

Cu timpul se vor conștientiza avantajele oferite de această procedură de către justițiabili și organele judiciare, astfel încât multe litigii sau conflicte nu vor mai ajunge să fie înregistrate la poliție sau instanțe, iar aria de aplicare se va extinde și pe măsura creșterii numărului de mediatori autorizați și de cazuri soluționate cu succes prin mediere.

Bibliografie

- [1] Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator a fost publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 441 din 22 mai 2006.
- [2] Art. 4 alin.(29 din Legea nr. 192/2006
- [3] Legea nr. 370 din 26 noiembrie 2009 de modificare a Legii nr. 192/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 831, din 3 decembrie 2009.
- [4] Ad. Șt. Tulbure, *Manual de drept procesual penal*, Editura Europa Nova, București, 1999, p. 194
- [5] T.S., Secția penală, dec. nr. 432/1977, “Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980”, p. 373
- [6] Legea nr. 202/ 2010 privind unele măsuri de accelerare a soluționării proceselor, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.714/26 octombrie 2010. A intrat în vigoare la data de 26 noiembrie 2010, cu excepția prevederilor privind divorțul pe cale administrativă și pe cale notarială, care vor intra în vigoare la data de 26 decembrie 2010.